

ŻOŁNIERZE BIAŁOSTOCKIEJ NIEPODLEGŁOŚCI
listopad 1918 – luty 1919

ŁUKASZEWICZ
ADAM

Data i miejsce urodzenia: 24 września 1861 r. w Wilnie
Data i miejsce śmierci: 27 VII 1926 r. w Białymstoku (pochowany na miejscowym cmentarzu farnym)
Imiona rodziców: Józef i Konstancja (z domu Dubicka)
Stan cywilny: żonaty z Zofią von Günter
Imiona dzieci: bezdzietny
Narodowość: polska
Wyznanie: rzymsko-katolickie
Stopień wojskowy: pułkownik
Oddział macierzysty WP: 7. pułk strzelców konnych

WYKSZTAŁCENIE CYWILNE

7-klasowa Szkoła Realna w Wilnie

WYKSZTAŁCENIE WOJSKOWE

Szkoła Wojskowa Jazdy w Jelizawtegradzie (1878-1879)
Szkoła Wojskowa Jazdy w Twerze (1879-1882)

SPECJALNE WYKSZTAŁCENIE WOJSKOWE

Kurs telegraficzny (armia rosyjska)

DATA WSTĄPIENIA DO ARMII OBCEJ

14 lipca 1878 (armia rosyjska)

DATA WSTĄPIENIA DO WOJSKA POLSKIEGO

16 stycznia 1919 r.

RODZAJ BRONI

Kawaleria

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKÓW OBCYCH

j. francuski, j. niemiecki, j. rosyjski (w mowie i piśmie)

ZNAJOMOŚĆ KRAJÓW

Anglia, Belgia, Holandia, Francja, Niemcy, Rosja,

<p>RANY I KONTUZJE</p>	<p>Brak danych</p>
<p>ODZNACZENIA</p>	<p>Order św. Anny II klasy z mieczami (odznaczenie rosyjskie) Order św. Anny III klasy (odznaczenie rosyjskie) Order św. Stanisława II klasy z mieczami (odznaczenie rosyjskie) Order św. Stanisława III klasy (odznaczenie rosyjskie)</p>
<p>OPINIE / POCHWAŁY</p>	<p><i>Dobry oficer i dostateczny komendant P. K. U. – gen. Kajetan Olszewski (opinia dowódcy Okręgu Generalnego Łódź z 1920 r.)</i></p> <p><i>Pochwała. L. dz. V.a.13348/5105/pers.</i> <i>Pułk. Adam Łukaszewicz, komendant P. K. U. 29 p. S. K. Rozk. M. S. Wojsk. Oddz. I. Szt. Sekc. Pob. I Uzup. L. dz. 375/tjn z dn. 5/ II 1921 r. został przeniesiony w stały stan spoczynku. Pułk. Adam Łukaszewicz zajmował przez czas dłuższy tak odpowiedzialne stanowiska pełniąc swą funkcję, wykonywał należycie obowiązki i pracę mu powierzone. Dla zrozumienia swej pracy miał częstokroć widoczną podziękę ze strony przełożonych i podwładnych. Żegnając wyżej wymienionego, wyrażam mu w imieniu służby pochwałę – (wyciąg z rozkazu dziennego Dowództwa Okręgu Generalnego Łódź L.48 pkt. 1 z dn. 7 IV 1921 r.).</i></p>
<p>DATY MIANOWIAŃ OFICERSKICH</p>	<p>23 maja 1883 r. – kornet (podporucznik) 26 lutego 1888 r. – porucznik 15 marca 1893 r. – podrotmistrz 29 lutego 1904 r. – rotmistrz 11 września 1913 r. – podpułkownik 19 grudnia 1916 r. – pułkownik</p>
<p>PRZEBIEG SŁUŻBY WOJSKOWEJ DO 1 LISTOPADA 1918 ROKU</p>	<ul style="list-style-type: none"> - od 14 lipca 1878 r. wolontariusz 3. Smoleńskiego Pułku Ułanów, - 17 września 1878 r. przeniesiony do Szkoły Wojskowej Jazdy w Jelizawetgradzie na Ukrainie, - od 22 sierpnia 1879 r. do 1 sierpnia 1882 r. junkier Szkoły Wojskowej Jazdy w Twerze, - od 17 lipca 1882 r. służba liniowa w 4. Mariupolskim Pułku Huzarów w Białymstoku, - 23 maja 1883 r. awansowany na stopień korneta (podporucznika) tego pułku, - od 30 stycznia do 3 maja 1886 r. oddelegowany do Rygi na specjalistyczny kurs telegraficzny, - 26 lutego 1888 r. awansowany na porucznika, ze starszeństwem od 23 V 1887 r., - 31 października 1892 r. wysłany do powiatu szczuczyńskiego jako zastępca komendanta uzupełnień, - 15 marca 1893 r. mianowany podrotmistrzem, - 23 września 1893 r. wysłany na specjalistyczne kawaleryjskie

ćwiczenia polowe dla kadry oficerskiej,

- 10 maja 1894 r. skierowany do sztabu Wileńskiego Okręgu Wojskowego, w celu przeprowadzenia rejestracji koni na terenie okręgu,
- 7 września 1894 r. oddelegowany do kadry kawaleryjskiej zapasu nr 4 dla przeprowadzenia remontu koni dla swojego pułku,
- 22 stycznia 1896 r. oficer kadry kawaleryjskiego zapasu nr 4 armii rosyjskiej,
- od 3 stycznia 1900 r. ponowna służba liniowa w 4. Mariupolskim Pułku Huzarów,
- 30 czerwca 1901 r. mianowany dowódcą 3. szwadronu tego pułku,
- 29 lutego 1904 r. awansowany na stopień rotmistrza, ze starszeństwem od 17 V 1900 r.,
- 29 września 1907 r. wysłany do Twierdzy Oczaków jako przedstawiciel pułku przy odkryciu pomnika generalissimusa Suworowa,
- 7 czerwca 1910 r. wyznaczony do ustawienia tylnej linii poczty w czasie ćwiczeń kawaleryjskich jednostek Warszawskiego Okręgu Wojskowego,
- 28 września 1911 r. delegowany do białostockiego komendanta uzupełnień, w celu poznania pracy na tym stanowisku,
- 15 września 1912 r. wyjazd służbowy do Szczuczyna dla dokonania kontroli przy próbnej mobilizacji powiatu,
- 11 września 1913 r. awansowany na stopień podpułkownika, z jednoczesnym przeniesieniem do rezerwy,
- 31 stycznia 1915 r. powołany ponownie do służby czynnej w armii rosyjskiej, z przydziałem liniowym do 4. Nowotroicko-Jekatierynosławskiego Pułku Dragonów, w którego składzie walczył przeciwko Niemcom, wyróżniając się szczególnie w walkach nad rzeką Wentą (Litwa), w bitwie pod Baranowem, Szembergim, Grautel i Pozuni oraz w zaciętych bojach nad rzeką Dźwiną,
- 19 grudnia 1916 r. awansowany na pułkownika, ze starszeństwem od 19 sierpnia 1916 r.
- od 1 czerwca 1917 r. w sztabie 4. Dywizji Kawalerii armii rosyjskiej,
- 19 listopada 1917 r. wysłany przez dowództwo 4. Dywizji Kawalerii z polskimi oficerami i szeregowymi do formowanych jednostek kawaleryjskich I Korpusu Polskiego w Rosji,
- 9 grudnia 1917 r. wysłany w rejon stacji Czerwony Brzeg dla formowania polskich oddziałów wojskowych,
- 22 grudnia 1917 r. mianowany tymczasowym dowódcą 3. pułku ułanów I Korpusu Polskiego,
- 20 I 1918 r. wyznaczony na dowódcę Legionu Oficerskiego Jazdy tego korpusu (Rozkaz D-twa I Korpusu Polskiego Nr 110),
- po rozwiązaniu I Korpusu Polskiego powrócił do Białegostoku, gdzie na stałe zamieszkała jego najbliższa rodzina.

- od 16 stycznia do 15 lipca 1919 r. komendant etapowy powiatu białostockiego,
- 5 kwietnia 1919 r. przyjęty do Wojska Polskiego z byłej armii rosyjskiej i korpusów polskich w Rosji, w stopniu pułkownika, ze starszeństwem od 19 kwietnia 1916 r., jako warunkowego,

**PRZEBIEG SŁUŻBY LINIOWEJ
W WOJSKU POLSKIM**

do czasu ułożenia przez Komisję Weryfikacyjną ogólnej listy starszeństwa oficerów WP, z zaliczeniem do I Rezerwy armii i jednoczesnym powołaniem do czynnej służby na czas wojny aż do demobilizacji,

- 12 kwietnia 1919 r. zatwierdzony na stanowisku komendanta etapowego powiatu białostockiego od 16 stycznia 1919 r.,
- od 16 lipca 1919 r. do 4 stycznia 1920 r. dowódca Depot Koni przy Dowództwie Okręgu Generalnego Łódź,
- 12 listopada 1919 r. wyznaczony na stanowisko komendanta Powiatowej Komendy Uzuppełnień w Starogardzie,
- 22 maja 1920 r., Rozkazem L. 1130/V ministra spraw wojskowych, przeniesiony ze Starogardu na stanowisko komendanta Powiatowej Komendy Uzuppełnień 29. pułku piechoty w Kaliszu,
- 22 maja 1920 r., Dekretem L. 2154 Naczelnego Wodza, zatwierdzony z dniem 1 kwietnia 1920 r. w stopniu pułkownika, z grupy oficerów kawalerii byłej armii rosyjskiej i korpusów wschodnich,
- do 31 października 1920 r. komendant Powiatowej Komendy Uzuppełnień w Kaliszu,
- 1 maja 1921 r., Dekretem L. 2838 Naczelnego Wodza z 20 IV 1921 r., przeniesiony oficjalnie w stan spoczynku,
- 26 października 1923 r. zatwierdzony przez prezydenta RP Stanisława Wojciechowskiego w stopniu pułkownika jazdy,
- po przejściu w stan spoczynku mieszkał w Białymstoku, gdzie zmarł w dniu 27 V 1926 r.

**UDZIAŁ W DZIAŁANIACH
NIEPODLEGŁOŚCIOWYCH NA TERENIE
BIAŁEGOSTOKU W LATACH 1915-1919**

Brak kompletnej dokumentacji wyklucza dokładne odtworzenie losów płk. Adama Łukaszewicza po powrocie do Białegostoku w połowie 1918 r. Jego listopadowa działalność niepodległościowa ograniczyła się z pewnością do spontanicznego udziału w tych wydarzeniach i udzielenia konkretnej pomocy w organizowaniu zbrojnych oddziałów dla miejscowych sił Samoobrony. Podjął się tego zadania razem z przebywającymi w mieście innymi oficerami z byłych korpusów polskich na wschodzie: płk. Adamem Szymanowskim, ppłk. Mikołajem Mitkiewiczem, kpt. Stanisławem Markiewiczem, kpt. Aleksandrem Chaciejem i kpt. Józefem Tarasiewiczem. Dzięki ich wspólnemu zaangażowaniu i znajomości wojennego rzemiosła sformowano w ciągu trzech dni kilka dobrze uzbrojonych pododdziałów Samoobrony oraz Milicję Polską. W ich szeregach znaleźli się nie tylko białostoccy peowiacy, ale także byli dowborczycy, a przede wszystkim miejscowi robotnicy i młodzież szkolna. Stanowili oni główną siłę w nieudanej próbie przejęcia władzy z rąk niemieckiego okupanta. Wobec jego liczebnej przewagi siły polskie okazały się stanowczo za słabe. Mimo symbolicznego oporu i wojskowego wsparcia działań przed dwie kompanie piechoty z Ostrowi Mazowieckiej zostały szybko rozbrojone. Najgorliwsi patrioci musieli uciekać z tego powodu z miasta przed spodziewanymi represjami niemieckiego żołdactwa do pobliskich łap, gdzie formowały się załężki oddziałów liniowych Dywizji Litewsko-Białoruskiej. Płk Łukaszewicz pozostał w Białymstoku, angażując się jeszcze bardziej w konspiracyjną działalność wojskową

	<p>w mieście i na terenie powiatu. W połowie stycznia 1919 r. został wyznaczony przez naczelne władze wojskowe w Warszawie na stanowisko pierwszego komendanta etapowego powiatu białostockiego. Było to z pewnością duże wyróżnienie za jego dotychczasową pracę niepodległościową na terenie Białostocczyzny.</p>
<p>ŹRÓDŁO DANYCH BIOGRAFICZNYCH</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Centralne Archiwum Wojskowe Wojskowego Biura Historycznego, Kolekcja Akt Personalnych i Odznaczeniowych, Adam Łukaszewicz, sygn. AP 561, AP 1757. - Dziennik Personalny MSWojsk., 1920, nr 21, s. 399, 423. - Dziennik Personalny MSwojsk, 1921, nr 16, s. 822. - Dziennik Personalny MSWojsk., 1923, nr 70, s. 739. - Dziennik Rozkazów Wojskowych,, 1919, nr 43, s. 1036, 1041; nr 97, s. 2677. - A. Miodowski, <i>Próby wyzwolenia Białegostoku na przełomie 1918/1919 r.</i>, [w:] <i>Białystok w 80-leciu. W rocznicę odzyskania niepodległości 19 II 1919 – 19 II 1999</i>, Białystok 2000, s. 12. - H. Mościcki, <i>Białystok. Zarys historyczny z 22 ilustracjami</i>, Białystok 1933, s. 223. - E. Pankiewicz, <i>Białystok stał się niepodległy 19 lutego 1919 roku</i>, „Dyskusja”, 1988, nr 3–6. - <i>Pogrzeb pułk. Łukaszewicza</i>, „Białostocki Głos Codzienny”, 1926, nr 33, s. 6. - „Prożektor”, 1926, nr 31, s. 1. - <i>Rocznik Oficerski 1923</i>, Warszawa 1923, s. 1579. - <i>Rocznik Oficerski 1924</i>, Warszawa 1924, s. 1408. - B. Samarski, <i>1919. Białystok rok pierwszy w prasie i innych materiałach źródłowych</i>, t. I, Białystok 2021, s. 12.
<p>AUTOR BIOGRAMU</p>	<p>Marek Gajewski kustosz Muzeum Wojska w Białymstoku</p>